

27. Проект Житлового кодексу України реєстр. № 2307 від 17 березня 2009 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=32171.

Анотація

Позова Д. Д. Житлово-будівельний кооператив як кооператив споживчого типу. — Стаття.
Стаття присвячена вирішенню проблеми типізації житлово-будівельного кооперативу, яка має важливе не тільки теоретичне, але й практичне значення. На підставі аналізу норм чинного законодавства і розмежування типів кооперативів автором обґрунтовується приналежність житлово-будівельного кооперативу до кооперативів споживчого типу.

Ключові слова: обслуговуючий, споживчий і виробничий кооперативи, житлово-будівельний кооператив, проблема типізації, житлова потреба.

Аннотация

Позова Д. Д. Жилищно-строительный кооператив как кооператив потребительского типа. — Статья.

В статье рассматривается проблема типизации жилищно-строительного кооператива, которая имеет важное не только теоретическое, но и практическое значение. На основании анализа норм действующего законодательства и разграничения типов кооперативов автором обосновывается принадлежность жилищно-строительного кооператива к кооперативам потребительского типа.

Ключевые слова: обслуживающий, потребительский и производственный кооперативы, жилищно-строительный кооператив, проблема типизации, жилищная потребность.

Summary

Pozova D. D. Building and Loan Association As Consumer's Co-Operative Society. — Article.

The article is dedicated to the solution of the problem of building and loan association's typification, which has theoretical and practical significance. On the grounds of analysis of the legislation in force and differentiation of association's types the author substantiates building and loan association as consumer's co-operative society.

Keywords: serving, consumer's and industrial co-operative societies, building and loan association, the problem of typification, housing necessity.

УДК 347.773.028

О. В. Сорвачов

ОХОРОНА ПРОМИСЛОВИХ ЗРАЗКІВ

Постановка проблеми. Правова охорона, як свідчать назви спеціальних законів, які регулюють відносини стосовно прав на промислові зразки — висхідна ідея правового регулювання, яка проводиться в них на загальному та спеціальному рівні. Проте виникає запитання: яким чином вона забезпечується стосовно окремих об'єктів промислової власності, зокрема щодо промислових зразків? З одного боку, це пояснюється їх особливістю, зокрема тим, що вони найбільше наближені до нової продукції і товарів, можуть бути розроблені на основі інших об'єктів права промислової власності, а з другого — тим, що саме вони найбільше піддаються порушенню у виді підробки та інших проявів недобросовісної конкуренції. Відповідно при порушенні прав на промислові зразки

виникає можливість як скористатися цивільно-правовим механізмом охорони прав на промислові зразки на основі Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [1], так і господарсько-правовим — на основі Закону України «Про економічну конкуренцію» [2] так і обома відразу.

Мета та завдання наукової статті полягають в обґрунтуванні правової охорони промислових зразків та визначенні її елементів, напрямків та змісту. При визначенні цієї проблематики йдеться про підходи до поняття правова охорона взагалі (загальне поняття), правова охорона об'єктів промислової власності (родова ознака) та правова охорона промислових зразків (видовий підхід). Тож завдання статті встановитись у понятійному апараті, його елементах, ефективності чинного механізму правової охорони промислових зразків в Україні та на цій основі її покращити.

Основний матеріал. Насамперед слід встановитись дефініціях. На семантичному рівні чи через аутентичне тлумачення термін «охорона» сприймається як система державних і громадських заходів, спрямованих на збереження чогось, зокрема збереження об'єкта права інтелектуальної власності в недоторканності. В нормативних актах України у сфері інтелектуальної власності йдеться про діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності чи праву охорону інтелектуальної власності. Науковці тлумачать охорону інтелектуальної власності як комплекс правових, організаційних, технічних та соціальних заходів, які спрямовані на недопущення незаконного використання об'єктів права інтелектуальної власності та порушення прав; система міжнародних і національних заходів, які спрямовані на захист результатів інтелектуальної, творчої та іншої діяльності людини. Здебільше ототожнюється із наявністю загального та спеціального законодавства про охорону інтелектуальної власності взагалі та її окремих об'єктів [3, 76]. Проте такий підхід занадто широкий і тому потребує уточнення.

Проблема охорони об'єктів промислової власності зростає пропорційно розвитку інформації та каналів її поширення, глобалізації економіки та можливостей впливати і формувати попит споживачів, застосування нових технологій в маркетингу, появі об'єктів права інтелектуальної власності та засобів їх комерціалізації, їх можливого використання. Найближче, як ми вважаємо, до комерціалізації є саме промислові зразки. В тому їх особливість і саме вони піддаються посяганням чи точніше майнові права на них. Отже, охорона об'єктів права промислової власності є одночасно охороною майнових прав на їх використання. Це взаємозумовлені правові явища, де об'єкт результат творчості — гарант достатку та визнання, а достаток і визнання — запорука подальшої творчості. В практичному аспекті це проявляється у витребуваності об'єктів права інтелектуальної власності суб'єктами господарювання, зокрема бізнесу, їх впровадженні і виробництві на їх основі чи з їх застосуванням товару і його реалізація. Чим вище й ці показники, тим вища винагорода володільцям майнових прав і їх зацікавленість та матеріальна забезпеченість подальшої творчості.

Для визначення змісту правової охорони промислових зразків є формальні підстави. Варто підкреслити, що вслід за назвою Бернської конвенції «Про

охорону літературних та художніх творів» [4, 262] інші акти у сфері інтелектуальної власності стали йменувати за спрямуванням охорони, а їх зміст і обсяг врегульованих відносин за правилами формальної логіки стосуються чи спрямовані на охорону певної групи об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема права промислової власності та його окремих об'єктів, в тому числі й промислових зразків. Це власне підтверджується і назвою нормативних актів у сфері інтелектуальної власності, що стало підставою для обґрунтування так званого дезінтеграційного підходу до охорони об'єктів права інтелектуальної власності [5, 8], за яким окремому об'єкту такого права присвячено окремий нормативний акт. Такий висновок підтверджується і нормативними актами, які прийняті міжнародними інстанціями і національним законодавством.

Охоронний напрямок в регулюванні відносин інтелектуальної власності сприйнято і в книзі IV ЦК України. Недарма при першому читанні підготовленого проекту ЦК України у Верховній Раді В. Л. Мусіяка, який представляв цей проект, вказував, що «книга четверта «Право інтелектуальної власності» присвячується цивільно-правовій охороні творчої діяльності та її результатів» [6, 137]. На погляд Р. Б. Шишки, акценти цієї книги на той час полягали у визначенні правового режиму результатів творчої діяльності, а не охорони прав [7, 157]. Проте такий підхід явно застарілий чи термінологічно не виправданий. Коли йдеться про правову охорону об'єкта промислової власності, то насамперед мається на увазі процедура його кваліфікації, тобто офіційного визнання охороноспроможним, підтвердження авторства на такий об'єкт і приналежності прав вказаним в охоронному документі особам.

Стосовно ідеології та генеральної ідеї книги IV ЦК Я. Яцків безапеляційно вказував: «За своїм змістом книга IV проекту ЦКУ неадекватно викладає зміст спеціальних законів України з охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Прийняття цієї книги в існуючій редакції спричинить руйнацію національної системи захисту прав на інтелектуальну власність, призведе до порушення врегульованих суспільних відносин щодо прав на результати інтелектуальної власності» [8, 14]. На щастя це пророцтво не збулося, але певні недоліки у структурі та спрямуванні книги IV ЦК все-таки себе проявляють. Тому пошуки виходу із ситуації проводяться і в радикальному напрямку, зокрема відмови від цієї книги та прийняття спеціального кодексу матеріально-правового, процесуального чи змішаного регулювання, більш м'якому корелятивному, зокрема шляхом внесення змін та доповнень до актів чинного законодавства чи, нарешті адаптаційному. Останній шлях, закріплений офіційно на рівні національної програми Законом України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р. [9].

Тим поставлена остаточно крапка щодо напрямку розвитку національного законодавства і якщо стратегічне, навіть у віддаленій перспективі, завдання України інтегруватися в ЄС, то іншого не може бути. Проте це не означає сліпого запозичення положень законодавства країн ЄС, особливо консервативного та такого, яке за національної ментальності та проблем із законотворчості

ністю може призвести до негативних наслідків, а поступового пошуку оптимального поєднання європейського досвіду та розробки рекомендацій та достатніх і переконливих аргументів для змін і в законодавстві ЄС. Тут ще й постало питання про інтеграцію вітчизняних науковців в європейський науковий простір, оскільки їх роботи маловідомі, навіть російським науковцям, внаслідок чого вони не залучаються чи майже не залучаються до розробки концептуальних засад перспективних законотворчих чи нормотворчих проектів в ЄС. Внаслідок того вітчизняна правнича наука розвивається відносно замкнуто, в тому числі й при дослідженнях правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності. Зокрема в роботах російських дослідників щодо стану правової охорони промислових зразків лише в 4 роботах використані напрацювання українських науковців і то переважно радянської школи цивілістики.

Не менш важливе питання про підхід до правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності: галузевий, за якого кожна із галузей права містить норми, які забезпечують її відповідно до галузевого інструментарію регулювання суспільних відносин, чи комплексний — коли в одному акті законодавства містяться норми різногалузевої приналежності. Перший напрямок, на наш погляд, має стратегічне спрямування як частина загального механізму регулювання суспільних відносин, де важливо зберегти чистоту предмета та методу правового регулювання і не допускати їх змішування, другий — для поточних актів, які не мають чіткого галузевого спрямування (є міжгалузевими). Такий напрямок охорони об'єктів інтелектуальної власності започатковано у міжнародному приватному праві і проведено в актах національного законодавства, в яких навіть включаються норми кримінально-правової приналежності (Республіка Корея).

Проблема охорони промислових зразків має загальний характер і грішить контрафактами й в інших країнах, в тому числі благополучних у плані охорони прав промислової власності. Так, американський виробник процесорів Intel погодився виплатити 250 млн доларів протягом 5 років компанії Transmeta для того, щоб урегулювати патентний позов, пов'язаний з рядом технологій, застосованих при випуску процесорів. Transmeta обвинуватила Intel у незаконному використанні дизайну чипів, а також технології управління живленням. За згодою між компаніями Intel виплатить Transmeta 250 млн доларів, а крім того, отримає неексклюзивне право використання розробок Transmeta протягом наступних 10 років. Intel зобов'язалася виплатити 150 млн доларів одноразово й ще по 20 млн доларів у рік протягом наступних 5 років. Представник Intel Чак Маллой підтвердив цей факт, однак відзначив, що компанія поки не вирішила, як саме списати ці платежі. До того ці компанії обмінялися взаємними судовими позовами. В Intel стверджували, що Transmeta порушила ряд патентів, що стосуються технологій термоконтролю процесорів, материнських плат і різних чипів. Також у позовах стверджувалося, що Transmeta незаконно використала ряд розробок по забезпеченню енергозбереження. Transmeta також подала в суд на Intel, обвинувачуючи її в порушенні 11 патентів. Правда

було це ще в жовтні 2006 року. Тоді в Transmeta стверджували, що Intel використала в процесорах Pentium III, Pentium 4, Pentium M, Core й Core 2 розробки компанії [10].

Проте, на наш погляд, домінуючим є все-таки приватноправовий напрям охорони прав на промислові зразки. Цивільне законодавство наразі займає центральне місце у механізмі охорони суб'єктивних прав і має такі інститути, які забезпечують це на загальному, підгалузевому та інституційному рівнях. Спеціальні інститути цивільного права найбільше проявили себе в книзі IV ЦК стосовно окремих об'єктів права інтелектуальної власності. Але такого окремого регулювання не сталося стосовно винаходів і близьких до них за ознаками корисних моделей і промислових зразків.

Про напрямки правової охорони промислових зразків свідчить структура спеціального закону. Так, Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» структурно досить неоднозначний і містить розділи: «Загальні положення», які охоплюються ст. ст. 1–4, «Правова охорона промислових зразків» (ст. ст. 5–6), «Право на одержання патенту» (ст. ст. 7–10), «Порядок одержання патенту» (ст. ст. 11–19), «Права та обов'язки, що випливають з патенту» (ст. ст. 20–23), «Припинення дії патенту та визнання його недійсним» (ст. ст. 24–25), «Захист прав» (ст. ст. 26–27) та нарешті «Заключні положення» (ст. ст. 28–30).

Впадає в вічі, що при загальній охоронній спрямованості названого закону лише розділ II має таку назву, але в ньому йдеться про умови правової охорони промислових зразків. Відповідно, якщо промислові зразки таким умовам не відповідають, то вони поза правовою охороною. Але це не так, в разі відмови від патентування але набуття оригінальності об'єкти, які охоплюються цим поняттям, охороняються Законом України «Про економічну конкуренцію». В такому сенсі вказаний розділ слід привести у відповідність до його змісту і назвати «Патентоспроможність промислових зразків». Тим ми уникнемо певної асоціації спрямування правової охорони і зведення її лише до 2 статей, що не відповідає дійсності. Ми вважаємо, що правовій охороні промислових зразків з огляду на функції права слугують всі статті Закону України «Про охорону прав на промислові зразки».

Тому слугує понятійний апарат, вказівка на органи, які управлені діяти у зазначеній сфері та на відповідні напрямки (міжнародно-правовий та національний), критерії охороноспроможності та особливо здійснення права на надання правової охорони, порядок отримання патенту та на суб'єктивні права і юридичні обов'язки, які слідує (принаймні не виплавають) з патенту.

Останні є центральною ланкою правової охорони промислових зразків і ось чому. Про охорону промислових зразків можна говорити лише тоді, коли зацікавлена в тому особа вирішила їх патентувати і тим надати певним рішенням, які охоплюються поняттям «об'єкт промислового зразка», правовий режим саме промислового зразка та патентно-правову форму охорони. Поза тим говорити про правову охорону промислових зразків не слід хоча б з огляду на правила формальної логіки. Одночасно тим визначається й час правової охорони: з моменту подання заявки про видачу патенту на промисловий зразок і до

моменту втрати ним сили. Навіть якщо заявнику буде відмовлено у видачі патенту, то з моменту подання заявки і до моменту офіційної відмови у видачі патенту діятиме тимчасова правова охорона.

Щодо розділу «Захист прав», то він, на наш погляд, присвячений не стільки охороні, скільки наслідкам порушення прав на промисловий зразок чи якщо не спрацьовує механізм правової охорони. Захист порушених прав — якісно нова стадія правовідносин, яка пов'язана із залученням спеціальних правових засобів захисту, доказуванням фактів порушення та його наслідків, зверненням у встановленій законом формі в суд і виконанням постановленого судом рішення державною виконавчою службою.

Правова охорона промислових зразків має ряд різновидів:

попередня — здійснюється завдяки правовій охороні комерційної інформації і охоплює собою таку охорону з моменту розробки об'єкта до моменту подачі заявки про видачу патенту;

тимчасова — здійснюється, яка, до речі, на наш погляд, помилково не вказана у спеціальному законі і тим погіршує охорону за час проходження заявки. Ні право пріоритету, ні право на зміну і доповнення заявки не забезпечують належну правову охорону промислових зразків;

основна — забезпечується з моменту видачі патенту і до його припинення;

постофіційна — з моменту припинення патенту і доти. Доки відповідний товар випускається на ринок у рамках Закону України «Про економічну конкуренцію».

Не менш важливим є питання чи насправді охороняються промислові зразки і чи взагалі правильно розставлені акценти в правовій охороні. Йдеться про те, що серцевиною правової охорони є майнові права на промислові зразки. З огляду на зазначене єдність правового регулювання приватних відносин в ЦК України є запорукою стабільності самого об'єкта права і його правового режиму та його подальшої правової охорони. У зв'язку з наведеним можна виділити декілька напрямків цивільно-правової охорони: охорона суб'єктивних прав взагалі; охорона результатів творчості, інтелектуальної діяльності; охорона майнових та особистих немайнових прав на об'єкти творчої, інтелектуальної та іншої діяльності; охорона майнових прав на окремі об'єкти, зокрема промислові зразки; охорона правопорядку у сфері інтелектуальної власності; охорона інформаційних та інших прав членів суспільства, зокрема на ознайомлення з результатами цієї творчості і їх використання в творчій, освітній та іншій діяльності.

На наш погляд, не можна охороняти промислові зразки поза охороною прав на них їх творців та володільців. Якщо робити наголос на першому, то при охороні об'єктів промислової власності йдеться про певну абстракцію, поза якою вона втрачає своє призначення, при другому — стає зрозумілим в чиїх інтересах (приватних інтересах творців та володільців), хто може проявляти ініціативу і використовувати правові, організаційні та інші засоби охорони. Тож охорона промислових зразків не абстракція і в цивільному праві здійснюється в інтересах насамперед творців таких об'єктів промислової власності, а по-дру-

ге, тих суб'єктів підприємництва, які впровадили їх в виробництво і на основі конкуренції намагаються отримати прибутки.

Висновок. Охорона прав на промисловий зразок є одним із проявів охорони об'єктів промислової власності, а в більш широкому аспекті немайнових прав їх творців та/або володільців. Вона охоплює собою як дії самого творця із створення та кваліфікації промислових зразків, так і наслідки видачі патенту і інші дії стосовно промислового зразка та передачі майнових прав на нього. Звертає на себе увагу, що в спеціальному законі не розкривається його провідне поняття «охорона». Відповідно, слід виходити із доктринального тлумачення, для чого необхідно визначитися в теоретичних постулатах вчення про охорону цивільних прав та про співвідношення термінів «охорона» та захист».

Література

1. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України, із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 21 груд. 2000 р. № 2188-III, від 10 січ. 2002 р. № 2921-III, від 4 лип. 2002 р. № 34-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3688-12.
2. Про захист економічної конкуренції : Закон України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2210-14.
3. Мала енциклопедія права інтелектуальної власності / редкол.: Ю. Л. Бошицький, В. М. Білоусов, І. І. Вашинець [та ін.]. — К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2009. — 260 с.
4. Право на результаты творческой деятельности. Авторское право. Патентное право. Другие исключительные права : сб. нормат. актов. — М., 1994. — 450 с.
5. Практикум із курсу «Право інтелектуальної власності». — Х. : Еспада, 2002. — 192 с.
6. Стенограма. Засідання вісімдесят сьоме. Сесійний зал Верховної Ради України. 22 травня 1997 р. // Українське право. — 1997. — Чис. 1. — С. 28–33.
7. Шишка Р. Б. Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Р. Б. Шишка. — Х., 2004. — 469 с.
8. Яцків Я. Забезпечення правового захисту інтелектуальної власності — одна з передумов вступу України до Світової організації торгівлі // УК. — 2001. — № 146. — С. 14.
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 24. — Ст. 256.
10. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : patent.km.ua 31.10.2007.

Анотація

Сорвачов О. В. Охорона промислових зразків. — Стаття.

У статті розглядаються питання правової охорони промислових зразків. Автор обґрунтовує, що така правова охорона розглядається у широкому сенсі на основі і в межах Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», інших актів законодавства та у вузькому сенсі — з моменту подання заявки на видачу патенту та до моменту втрати патентом сили. Розроблені види правової охорони та вказані їй напрямки.

Ключові слова: правова охорона; промисловий зразок, патент, заявка.

Аннотация

Сорвачов А. В. Охрана промышленных образцов. — Статья.

В статье рассматриваются вопросы правовой охраны промышленных образцов. Автор обосновывает, что такая правовая охрана рассматривается в широком смысле на основании и в пределах Закона Украины «Об охране прав на промышленные образцы», иных актов законодательства и в узком смысле — с момента подачи заявки на выдачу патента та до момента утраты патентом силы. Разработаны виды правовой охраны промышленных образцов и указаны её направления.

Ключевые слова: правовая охрана; промышленный образец, патент, заявка.

Summary

Sorvachov A. S. Protection CCIA Samples. — Article.

The article deals with the legal protection of industrial designs. The author substantiates that such legal safeguard is considered in a broad sense on the basis of and within the ambit of the Law of Ukraine «On Protection of Rights to Industrial Designs» other acts of legislation, and in the narrow sense — from the time of filing for a patent and before the forfeit of patent strength. Were developed similitude of legal protection of industrial designs and were indicated her direction.

Keywords: legal safeguard, industrial design, patent application.